

SCHOOL AND VOCATIONAL COUNSELING OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

CONSILIEREA EDUCAȚIONALĂ ȘI VOCAȚIONALĂ A TINERILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE

Iris Ionelia DIȚĂ, teacher at the County Center of Educational Resources and Assistance, Prahova, Romania
ORCID ID: 0009-0007-1132-4296

CZU: 37.048:376-053.6

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p76-83

Abstract. *The educational counseling of the family occupies a special place, having recently appeared in the fields intended for certain professions, being guided towards certain human services, which is why the meaning of the term is currently undergoing changes.*

The sessions include actions carried out in groups or individually and focus on personal development, support in critical moments, psychotherapeutic help as well as identifying ways to solve the problems that have arisen.

Counseling gives the person the chance to identify certain ways of efficient use of all resources that can be shaped into expressions of desired goals that can be reached through various approaches, depending on the identified needs.

Counseling in the educational field involves a special relationship, created between the teacher and the young person in need, the goal pursued is to support him, being a working tool that is made with the hand, soul and experience of the teaching staff, supplemented by tools necessary in the educational approach

Within the school, psycho-pedagogical counseling must represent the criteria of the three stages, namely: the first stage being the diagnostic-statistical one, followed by the formative-prophylactic one and ending with the therapeutic-recuperative stage as claimed by Mr. Golu, P. (1993) , which include: the conceptual framework, the objective or objectives of counseling as the case may be, the suite of all behavioral disorders, as well as the definition criteria, but also the causes of behavioral breakdowns, intervention strategies, phases of disruptive and delinquent behavior, as well as methods of prevention and intervention.

Keywords: *special education, school and vocational counseling, special educational requirements, integration, acceptance*

Consilierea persoanelor cu nevoi speciale se referă la oferirea asistenței psihologice ce constă în descoperirea anumitor particularități specifice dezvoltării psihice a unei persoane precum și a caracteristicilor de personalitate, identificarea anumitor disfuncții ce se regăsesc la nivel psihic, fiind necesară asigurarea unor cadre de securitate afective în vederea menținerii echilibrului psihic dar și a dezvoltării armonioase a întregii personalității, precum și identificarea unor modalități de recuperare, compensare a anumitor funcții psihice afectate.

Asistența pedagogică constă în identificarea unor probleme specifice ce se regăsesc în educarea, instruirea dar și în pregătirea profesională a persoanelor cu diferite tipuri de deficiențe, în asigurarea unui cadru potrivit de pregătire, astfel încât fiecare persoană ce beneficiază de educație și instruire poate să acumuleze un minimum de informații și aptitudini necesare integrării pe toate palierele.

Ghidarea în carieră are o caracteristică specifică atunci când se referă la persoanele cu diferite deficiențe, deoarece pentru aceste persoane consilierea în carieră impune identificarea timpurie a stării handicapului, o evaluare globală a fiecărui individ și înregistrarea datelor obținute precum și identificarea originii și a gradului de severitate a handicapului, precum a cauzelor dar și a consecințelor acestuia prin implementarea timpurie a unor programe de ameliorare și recuperatorii în plan biologic, educațional și social, făcând apel la resursele deja existente.

Școlarizarea tânărului în instituții adecvate, evaluarea periodică în vederea stabilirii progresului pentru a-l ghida spre următoarele trepte de educație și formare, precum și comunicarea familiei informațiilor cu privire la evoluția stării de sănătate, a atitudinilor potrivite în aceste situații și cointeresarea lor în acțiunile de recuperare în vederea ghidării în încadrarea profesională, reprezintă elemente de bază în consiliere, care se regăsesc în afirmațiile lui Jigău, (2001).

Consilierea persoanelor cu deficiențe are stabilit ca obiectiv dezvoltarea unui program care să sprijine, să orienteze, să utilizeze mijloace și resurse adaptative. Asistența psihopedagogică a acestor subiecți este de natură recuperativă și instrucțional - educativă.

Literatura de specialitate prezintă următoarele obiective ale consilierii: prezentarea analitică, descriptivă, comparativă și etiologică a diferitelor categorii de persoane cu cerințe speciale, analiza sistemului de depistare, recuperare, adaptare și integrare pentru categoriile de persoane aflate în dificultate, elaborarea unor strategii de intervenție pentru prevenirea și/sau ameliorarea consecințelor diferitelor tipuri de deficiențe sau a unor disfuncții la nivel familial, comunitar și social, identificarea particularităților specifice activității persoanelor cu cerințe speciale, elaborarea unui plan de profesionalizare în acord cu nevoile pieței forței de muncă, monitorizarea evoluției și a gradului de adaptare-integrare al persoanelor cu cerințe speciale în câmpul relațiilor sociale.

Consilierea familiei în cazul tinerilor cu dizabilități/CES

Educația familială are în vedere construirea deprinderilor, normelor, valorilor vieții în cadrul familiei și-i vizează pe componenții acesteia, înglobând o arie vastă în comparație cu educația parentală.

Părintele Tânărului cu Cerințe Educaționale Speciale – Partener educațional și formator

Specificul familiei tânărului cu dizabilități implică rolul de mediator al părintelui între tânărul special, a cărui adaptare la relațiile interpersonale este dificilă, și ceilalți, comunitatea aparținătoare, adică persoanele străine.

De multe ori, această mijlocire se face cu mult subiectivism, astfel părinții pot supradimensiona reacțiile nepotrivite ce vin din partea unei alte persoane, interpretează eronat gesturi neutre, pot să formeze tânărului o percepție greșită despre cei din jur, pun accent pe răutatea persoanelor din jur, alimentându-i concepția potrivit căreia deficiența sa nu este acceptată, că în jurul său există multă intoleranță, transformă starea de dizabilitate în handicap prin abordarea dificultăților sociale ca punct terminus, fapt ce îi împiedică pe tinerii cu nevoi speciale să accepte toate acele aspecte legate de propria deficiență tocmai pentru că ei înșiși nu au acceptat dizabilitatea tânărului.

Rolul de mediator capătă o importanță majoră deoarece reacțiile părinților în fața dizabilității tânărului determină reacțiile tânărului de acceptare/abordare a dizabilității sale.

Reacțiile de supraprotecție, acceptare, negare sau respingere grupează părinții în mai multe categorii, astfel: echilibrați, exagerați, indiferenți, autoritari sau rigizi, consecvenți.

Părinții tinerilor cu CES trec prin mai multe faze de suferință până la momentul acceptării situației, pe care le menționăm în continuare: furie, asupra propriei persoane și asupra celorlalți, negociere, cu Dumnezeu sau alte puteri superioare și cu sine, depresie, tristețe și regret, teamă și nesiguranță, dar și acceptare, detașarea emoțională și încetarea luptei cu sinele așa cum susține Elisabeth Kubler-Ross /Grief Cycle în materialul studiat pe <https://www.flickr.com/photos/journeytogenius/accesat în noiembrie 2019>.

Familia este cea care își asumă răspunderea membrilor ei, societatea are rolul de a o susține. Scopul lucrului cu familia este acela de a-i extinde competențele prin implicarea conștientă a intervenției și responsabilității acesteia.

Angajamentul familiei este esențial deoarece familia tânărului cu dizabilități și/sau alte CES nu va fi niciodată aptă singură să funcționeze sau să gestioneze situația în care se află ci are nevoie de resurse, informații și sprijin suplimentar.

În condițiile școlii incluzive, rolul părinților de partener educațional implică mai multe aspecte și anume :

- prin participare directă la viața școlii, părinții își pot exercita influența asupra anumitor procese decizionale care vizează parcursul educațional, impunându-și punctul de vedere asupra

funcționării școlii și să aibă o participare concretă la implementarea funcțiilor manageriale din școală,

- un alt aspect este îmbrățișarea de către școală a ideii de integrare sau incluziune care depinde și de atitudinea părinților în raport cu problemele educaționale ale tânărului, absența sau indiferența părinților venind în opoziție cu această abordare,
- nu în ultimul rând poziția reticentă sau lipsită de încredere a părinților legat de viața și evoluția educațională a unui tânăr cu nevoi educaționale speciale (schimbări mai lente sau mai rapide) creează dificultăți, reprezentările/mentalitățile eronate nu dezvoltă atitudini pozitive. Încrederea este fundament al legăturii dintre familie și școală, o comunicare corespunzătoare asigură un schimb reciproc de încredere menționa Gherhuț (2006).

Parteneriatul presupune schimb de informații, bune practici, experiențe, și pentru a funcționa această comunicare este nevoie de formarea/dezvoltarea unor bune deprinderi de ascultare activă, a fi conștient cum să ascuți și a fi apt de crearea unor premise ale colaborării.

Pentru un suport mai solid de susținere a școlii inclusive membrii familiilor elevilor au de respectat câteva cerințe precum: furnizarea unor informații la zi asupra tânărului lor privind pregătirea temelor, stilul și modul de învățare acasă, interesele acestuia și modul de reacționare în diverse situații, preocupările, preferințele/non-preferințele, să ia parte la fiecare activitate școlară și să devină activi în actul de promovare al diverselor practici de integrare educațională a tinerilor speciali la toate nivelurile vieții sociale.

Se impun structuri specifice comportamentale în vederea acceptării și încurajării procesului de integrare al persoanelor cu deficiențe din comunitatea din care fac parte, au responsabilitatea de a asigura suport profesorilor în identificarea sistemelor și anumitor strategii realiste ce conduc la dezvoltarea și educarea tinerilor, atât în mediul educațional cât și în societate prin furnizarea informațiilor importante care ajută la elaborarea și realizarea curriculumului individualizat pentru tânăr, implicarea în luarea deciziilor vizând tânărul și programele de abilitare/reabilitare continuă a dezvoltării tânărului.

Foarte importantă este acceptarea fără resentimente a eventualelor limitări pe care le presupun nivelul și dificultatea deficiențelor acestora, dar și să fie sinceri asociați ai unui dialog și să fie deschiși fără nici o rezervă asupra colaborării cu echipa formată din specialiștii care au sarcina de a educa și de a face posibilă recuperarea tinerilor, ținând sub observație evoluția pe care au prezentat-o tinerilor în diferite contexte în care îi poate aduce viața și să mențină o relație apropiată cu restul părinților din grupul de ajutor și să se asigure că experiențele personale avute împreună cu copiii în cadrul activităților ce au avut loc în cadrul familiei sunt împărtășite, și nu în ultimul rând să fie conștienți de vastele avantaje pe care școala incluzivă le oferă tinerilor speciali pentru a asigura faptul că aceștia vor frecventa cursurile.

Școala incluzivă și toți profesorii au datoria să creeze un climat favorabil familiilor în care atât acestea cât și tânărul special să se poată integra, prin mobilizarea fiecărei familii în care se află copiii cu cerințe educaționale speciale pentru a lua parte în programul educațional și terapeutic stabilit, respectarea drepturilor și doleanțelor familiilor de a opta pentru când, cum și cât pot să ia parte la activitățile terapeutice, respectiv continuarea acestora la domiciliu, dar și asigurarea că schimbul de informații despre tânăr are loc constant cu familia.

Un rol important îl are localizarea resurselor aferente programului educațional și recuperator-terapeutic destinat elevilor cu nevoi speciale prin intermediul căruia se poate aduce suport efortului părinților, înștiințarea familiei cu privire la activitățile sugerate de programul recuperator-terapeutic și personalizarea sa la solicitarea părinților, precum și aducerea de informații familiei cu privire la orice actualizare apărută în program, dar și acceptarea sugestiilor și impresiilor aduse de familie și utilizarea acestora în scopul îmbunătățirii programelor dedicate elevilor cu cerințe educaționale.

În funcționarea școlii incluzive *Parteneriatul* are un rol important, deoarece în cadrul acestora elevii sunt principalii beneficiari ai colaborării prin care pot fi anticipate și prevenite anumite situații dificile, contribuie la dezvoltarea abilităților educaționale și sociale ale părinților și ale altor actori comunitari și oferă servicii și suport familiilor, asigură facilitarea schimbului de idei

între părți dă naștere unor idei inovatoare și contribuie la soluționarea anumitor probleme. Tot parteneriatul facilitează legătura dintre tânăr și familie, dintre membrii familiei și cadrele didactice și al societății în general prin oportunitatea de a se implica activ la experiența educațională a tinerilor.

Consiliere Educațională/ vocațională

Planul cadru al învățământului românesc din 1995 a fost modificat, fiind publicat în noua Lege a învățământului în care este introdusă noua disciplină școlară- Consilierea și Orientarea școlară și profesională, dedicată elevilor de la clasa I a – ajungând la finalul liceului/ școala profesională. Noua disciplină este inclusă în Curriculum la Decizia Școlii, motiv pentru care unele școli renunță la ea sau o asimilează cu dirigiența.

Curriculumul trebuie reglat conform nevoilor tinerilor, nu invers. Datoria școlilor este să elaboreze oportunități curriculare susținând diversele aptitudini ale tinerilor. Abordarea problemelor de învățare se poate efectua înainte de toate prin reevaluarea importanței curriculumului școlar. Deschiderea către un curriculum incluziv care face referire la conștientizarea diversității și la recunoașterea heterogenității cerințelor școlare ale tuturor tinerilor. Tinerii cu deficiențe nu sunt altceva decât copii.

Începând cu anul 1994 Declarația de la Salamanca vizează conceptul potrivit căruia curriculumul școlar trebuie pliat pe nevoile tinerilor. Din acest motiv prima preocupare în instituția școlară este cea de a produce oportunități care să vină în ajutorul tinerilor cu abilități sau interese diferite.

În acest context, parcurgerea curriculumului școlar la elevii care întâmpină probleme de învățare se transformă într-o sarcină complexă pentru specialiști, în vederea atingerii obiectivelor stabilite se impune o colaborare între profesioniști corectă precum și sistematică la nivel de instituție.

Acest lucru subliniază idea că orice problemă de învățare este o problemă a sistemului, în întregul lui (clasă împreună cu profesorul, grupul de profesori ai școlii, părinți și manageri școlari) și nu un defect al tânărului școlarizat.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Evaluarea este un procedeu esențial, ce are drept scop facilitarea integrării tinerilor deficienți mintali sau cu deficiențe asociate, care conduce la identificarea particularităților acestora, detalii importante ce conferă o imagine amplă cu privire la abordarea realității ce reprezintă punctul de plecare spre integrarea tinerilor cu diverse probleme în societate.

Integrarea tinerilor cu deficiențe impune înțelegerea faptului că fiecare tânăr este unic, valoros și trebuie ajutat să își găsească locul în societate.

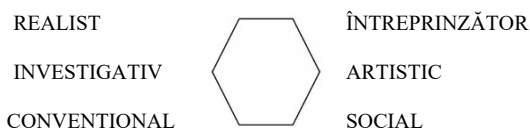
Cercetarea se referă la analiza diferitelor aspecte de înțelegerea carierelor fapt ce poate fi de folos în luarea unei decizii de carieră adecvată, într-un domeniu accesibil pentru fiecare individ în parte . Acest aspect este realizat prin discuții libere în cadrul unor ședințe de consiliere despre alegerile ocupaționale și cariera fiecărui adolescent iar evaluarea se realizează cu ajutorul Testului,, SDS- TU ȘI CARIERA TA,, de John L. Holland, PhD adaptat în România de Horia Pitariu, Dragoș Iliescu și Daniela Vercellino. (Anexa).

Scopul studiului: Elaborarea unei cercetări de tip calitativ și cantitativ care analizează aspecte referitoare la explorarea opțiunilor profesionale care pot asigura integrarea socială.

Motivarea instrumentului

Departajarea/evidențierea traseului educațional reprezentativ prin intermediul unor metode specifice: interviu, anamneză, studiul din perspectiva celor șase grupe / tipuri de personalitate în vederea alegerii unei ocupații care să asigure angajarea adolescenților cu dizabilități în câmpul muncii.

Figură hexagonală utilizată pentru a vă arăta similaritățile și diferențele dintre tipuri, ocupații și indivizi. Tipurile care se învecinează în hexagon sunt de obicei relaționate sau asemănătoare.

Hexagonul este de asemenea utilizat pentru a estima gradul de potrivire dintre o persoană și o ocupație sau dintre o persoană și diferite ocupații propuse.

Astfel Raportul Interpretativ SDS vă este de ajutor să identificați ocupațiile și, cu ajutorul unui consilier, domeniile de studiu precum și activitățile din timpul liber, în funcție de codul ales de fiecare adolescent și de tipurile RIASEC. Acest raport vă poate ajuta să vă convingeți că ocupația aleasă pentru viitor sau actuala dumneavoastră ocupație sunt potrivite pentru dumneavoastră și că nu ați trecut cu vederea o alta ocupație sau domeniu de studiu care vi s-ar potrivi.

Design și procedură

Activitatea s-a desfășurat în două etape, testare și retestare.

- ✓ Etapa I – în această etapă subiecții au primit în vedere testării -CAIETUL DE EVALUARE- UN GHID PENTRU PLANIFICAREA EDUCAȚIONALĂ ȘI A CARIEREI;
- ✓ Etapa a II-a – etapă în care s-au desfășurat ședințele de consiliere ce s-au desfășurat în cadrul orelor de dirigiență ;
- ✓ Etapa a III a – a fost realizată retestarea folosind același instrument,
- ✓ Etapa a IV-a – a avut loc analiza și interpretarea datelor, redactarea și comunicarea rezultatelor.

OBIECTIVE ALE CERCETĂRII

Obiectiv general

Evidențierea alegerilor ocupaționale și a carierei în vederea asigurării integrării în câmpul muncii al persoanelor cu dizabilități astfel încât să maximizeze șansele de asigurare ale incluziunii sociale.

Obiectivele cercetării

1. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale comparativ cu ce au selectat anterior privind același profil.
2. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale Investigativ cu ce au selectat anterior privind același profil.
3. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale Artistic cu ce au selectat anterior privind același profil.
4. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale Social cu ce au selectat anterior privind același profil.
5. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale Întreprinzător cu ce au selectat anterior privind același profil.
6. Evidențierea faptului că programul de consiliere duce la modificări semnificative privind selectarea profilului realist în funcție de înclinațiile și aptitudinile sale Convențional cu ce au selectat anterior privind același profil.

Ipotezele cercetării

În sectorul educațional, problemele complexe care necesită măsuri integrate din mai multe sectoare de activitate, au nevoie de analize efectuate în comun de cei implicați, de colaborare, pentru a se negocia soluțiile cele mai adecvate, programe și planuri de acțiune, ore de consiliere respectându-se dezideratul sprijinirii integrării socio-profesionale pentru toți adolescenții.

Ipoteze :

1. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului realist în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.
2. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului investigativ în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.
3. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului artistic în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.
4. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului social în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.
5. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului întreprinzător în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.
6. Presupunem că programul de consiliere va duce la modificări semnificative statistic privind nivelul profilului convențional în funcție de inclinațiile și aptitudinile lor.

Variabilele cercetării

Percepția subiecților – ELEVI (SCOALĂ PROFESIONALĂ SPECIALĂ NR.3 BUCUREȘTI) asupra importanței și rolului orelor de consiliere, colaborării, negocierii soluțiilor, programelor și planurilor de acțiune și integrării socio-profesionale.

- **Variabile dependente:** ORELE DE CONSILIERE.
- **Variabile independente:** CELE SASE PROFILE (realist, investigativ, artistic, social, întreprinzător, convențional)

Participanți

La acest studiu au participat 60 de subiecți, elevi din cadrul Școlii Profesionale Specială nr.3 București instituție care școlarizează și profesionalizează elevi cu CES absolvenți ai unor școli speciale.

Interpretarea psihologică a rezultatelor

Rezultatele testării inițiale au evidențiat faptul că tinerii nu aveau stabilite direcții de urmat în privința carierei, nu cunoșteau tipurile de ocupații și măsura în care acestea se potrivesc abilităților și intereselor personale având o satisfacție mai scăzută față de rezultatele procesului de alegere a unei cariere.

În cadrul Etapei a II-a au avut loc ședințele de consiliere ce s-au desfășurat în cadrul orelor de dirigenție ce au avut drept scop - Planificarea educațională și a carierei.

Dacă urmărim rezultatele studiului statistic vom observa că în general perspectiva subiecților asupra tipurilor de interese (realist, investigativ, artistic, social, întreprinzător, convențional) sunt diferite în urma ședințelor de consiliere.

Așadar deducem faptul că tinerii cu dizabilități au nevoie de consiliere vocațională și sprijin în luarea deciziilor privind viitorul profesional.

Consilierul vocațional ghidează tânărul să identifice cele mai bune căi de dezvoltare personală luând în calcul starea lui actuală de dezvoltare și resursele disponibile.

Activitatea de orientare școlară în alegerea profesiei vizează utilizarea cunoștințelor, abilităților și experiența persoanelor cu anumite nevoi speciale la început de carieră în câmpul muncii.

Legat de meseriile, ocupațiile la care se pot orienta tinerii, menționăm faptul că o parte dintre ei, care au dizabilități grave, nu pot învăța și practica o meserie, dar pot desfășura anumite activități ce țin de o anumită meserie .

În practică, consilierul vocațional realizează pentru și împreună cu tinerii o strategie care va propune:

- informarea despre drepturile asigurate prin lege persoanelor cu dizabilități,
- identificarea posibilelor meserii - normale sau protejate posibil a fi ocupate de persoanele cu dizabilități,
- (auto)evaluarea tânărului cu dizabilități în vederea identificării posibilităților
- prezente și potențiale de muncă (prin antrenament suplimentar, formare,

- proiectarea de metode și acțiuni de formare, de recuperare funcțională și protezare, dacă este cazul,
- întocmirea unui plan realist de acțiune, evaluarea rezultatelor, monitorizarea integrării socio profesionale.

Parteneriatul familie-școală în cadrul orelor de consiliere, a condus la o cunoaștere amănunțită a portretului psihosocial al adolescentului, eforturile comune vor conduce la rezolvarea în mare parte a situațiilor întâmpinate în alegerea unei cariere. Prin urmare vor determina schimbarea atitudinii copilului față de situațiile, care au influențat negativ dezvoltarea psihică și integrarea socială a acestuia.

Concluzionând pot spune că am ales această temă pentru că în ultimii 22 de ani am interacționat, am petrecut mult timp alături de copii/ tineri cu dizabilități, astfel dorind să aduc o contribuție la dezvoltarea comunității .

Consider că activitățile de consiliere și evaluare psihologică, vocațională, atelierile de terapie ocupațională oferite în cadrul și de învățământul special vin în sprijinul integrării în comunitate oferind o viață mai bună tinerilor cu dizabilități.

Consilierea vocațională conduce la:

- Cunoașterea clară a propriilor resurse și limitări,
- Stabilirea planului de studii în funcție de alegerea profesiei cea mai potrivită profilului individual,
- Elaborarea unui plan de dezvoltare personală în scopul atingerii obiectivelor stabilite,
- fixarea unui plan de carieră realist, atât pe termen scurt cât și pe termen lung,
- Dobândirea autonomiei decizionale personale și a abilităților de căutare și găsire a unei ocupații,

Este știut faptul populația școlară se divide în două categorii: elevi normal dezvoltați și elevi cu nevoi speciale, lipsiți de vină legat de situația lor deosebită, procentul lor în școli fiind considerabil. Tânărul cu cerințe educative speciale este copilul ale cărui capacități sunt dezvoltate sub media vârstei.

Astfel, putem spune că dorința de a oferi șanse egale de studiu tuturor copiilor și integrarea lor armonioasă devine realitate.

În ceea ce privește limitele acestui studiu, menționăm: numărul redus de participanți (subiecți dintr-o singură școală) , tendința participanților de a oferi răspunsuri dezirabile, utilizarea unui singur instrument. Ne propunem ca, pe viitor, să extindem eșantionul și să utilizăm o metodologie de evaluare mai vastă, bazată pe mai multe instrumente . Totodată, o altă direcție viitoare de cercetare ar putea lua în calcul și analiza altor variabile, precum gradul de satisfacție profesională a tinerilor cu deficiențe înțegrați în câmpul muncii.

Bibliografie:

1. AINSCOW, M.&TWEEDLE, D.A. *Analiza deprinderilor de învățare timpurie*, RENINCO, București, Editura Vanemonde, 2001
2. ALOIS, G. *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale – strategii de educație integrată*, Iași, Editura Polirom, 2001
3. ALOIS, G. *Sinteze de psihopedagogie speciala*, Iași, Editura Polirom, 2013
4. ALINA CRISTINA. *Consilierea psihopedagogică. Exemple de bună practică*, Colecția Științele Educației, București, Editura Pro Universitaria,
5. DUMITRU, Al. I. *Consiliere Psihologică - Bazele teoretice și sugestii practice*, București, Editura Polirom, 2008
6. GHERGUȚ, A. *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe special* (ed.a II-a), Iași Editura Polirom, 2006
7. HOLDEVICI, I., NEACȘU, V. *Sisteme de Psihoterapie și Consiliere Psihologică*, București, Editura KULLUSYS, 2008

8. JINGA, I., NEGREȚ, I. *Familia, acest miracol înșelător*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1999
9. GEORGESCU, M. *Introducere in consiliere psihologica*. Bucuresti: Fundatia Romania de Maine, 2007
10. JIGĂU, M.(coord.). *Consiliere și orientare - ghid metodologie*, București, Consiliul Național pentru Curriculum, 2001
11. MUȘU, I. *Ghid de predare-învățarepentrucopiii cu cerințe educative speciale*, RENINCO București, UNICEF, Editura MarLink, 2000
12. NUTA, A., MITROFAN, I. *Consilierea psihologica. Cine, ce si cum?* Bucuresti: SPER,
13. RICHARD, NELSON-JONS, traducere din engleză de Clara Ruse. *Manual de consiliere*, București, Editura Trei, 2009
14. *Raport Mondial privind Dizabilitatea*. București, Tipărit în România de Visual Promotion SRL, 2012
15. DRAGOMIRESCU (DIȚĂ) IRIS I. *Lucrare de Disertație*. Univ. Hyperion din București, 2020
16. <https://www.organizatia-suedeza.ro/noutati/122-consilierea-vocationala-pentru-tinerii-cu-dizabilitati>